

СЭКП ТӨП КОМИТЕДИНИН ПЛЕНУМУ

БҮГҮ ЧУРТТАРЫНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫНАР!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1925 чылда
үндүлүттүнген

1965 ч.
МАРТ
27
СУББОТА
№ 72 (6091).

Өртөө 2 көп.

ИНФОРМАСТЫГ ДЫННАДЫГ

СЭКП Төп Комитетинин Пленуму 1965 чылдың март 26-да ажылын
үргүлчүдөн.

«СЭКП-нин көдөз ажыл-агыйын улам ыңай хөгжүдөр талазы-биле
соңгаарлаттынмас хемчеглерин дугайында» эш Л. И. Брежневтин илет-
келин чулгаалып көөрү үргүлчүдөн.

Эштер П. Ф. Ломако (СЭКП-нин Күрпанынын даргазы), И. Г. Кэбин (Эстониянын КП ТК-зынын бирги секретары), И. И. Бодюл (Мол-
давиянын КП ТК-зынын бирги секретары), Я. Н. Заробин (Армениянын
КП ТК-зынын бирги секретары), А. Ю. Сисчук (Литваның КП ТК-зы-
нын бирги секретары), Б. Обезов (Туркменистаннын КП ТК-зынын бир-
ги секретары) саяал бергептер.

СЭКП ТК-нын Бирги секретары эш Л. И. Брежнев түннелинде доңчу
чүе чулгаалган.

«СЭКП-нин көдөз ажыл-агыйын улам ыңай хөгжүдөр талазы-биле

соңгаарлаттынмас хемчеглер дугайында» доктаалды СЭКП ТК-нын Плену-
му бир үн-биле хүлээп алган.

«Коммунисттер болгаш ажалчып партияларын төлөөлекчилеринин 1965
чылдың март 1—5-те консультативтик учуражышынын түннелдерин
дугайында» деп, Пленумун ийги айтырынын талазы-биле СЭКП
ТК-нын секретары эш М. А. Сулов дыннадып кылган.

Бо айтырыг талазы-биле доктаалды Пленум бир үн-биле хүлээп алган.

СЭКП ТК-нын Пленуму организастыг айтырыгларын чуугаалашкан.

Пленум эш К. Т. Мазуровту СЭКП ТК-нын Президиум кежигүндүгү

кандидаттан кезигүүнө шилчипкен. Пленум эш Д. Ф. Устиновту

СЭКП ТК-нын Президиум кежигүндүгү кандидатын кандидаттан СЭКП ТК-
нын секретарына сонгаан.

Пленум эш Л. Ф. Илмичевту СЭКП ТК-нын секретары хүлээлгезинден

хостаан.

СЭКП ТК-нын Пленуму бодуну ажылын оок-биле дооскан.

СССР-НИН КӨДӨЗ АЖЫЛ-АГЫЙН УЛАМ ЫҢАЙ ХӨГЖҮДӨР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ СОҢГААРЛАТТЫНМАС ХЕМЧЕГЛЕРНИН ДУГАЙЫ

СЭКП ТК-нын Бирги секретары эш Л. И. БРЕЖНЕВТИН 1965 чылдың март 24-те илеткели

Эштер!

Партиянын үлөтпүр болгаш көдөз область база край органи-
зацияларын каттыгытар дугайында чутула шийтирин Совет
Эвлекелиниң Коммунисттер партиясынын Төп Комитетинин
ноябрь Пленумунга хүлээп алган турган. ТК-нын Пленумунга
шиитпирин партия болгаш чон бүртүк-биле чангыс эл-сепкил-
дик чүдүдүп деп көргөн.

Чангыс ай партияны, а ол ышкаш совет, профсоюз бол-
гаш комсомол органианын тургузар талазы-биле улут органи-
зацияны болгаш политиктиг ажалды ТК-нын Пленумунга соон-
да эрткен уениң дургузунда кылып чоруткан. Областарга,
крайларга болгаш районнарга партия конференцияларын эр-
тирилген, оларнын ажылыга 700 муң ажыг коммунисттер
киришкен, оон иштинден 34 муң ажыг кижилер санал берген.

Конференцияларын делегаттары ТК-нын октябрь болгаш
ноябрь Пленумдарынын шийтирлерин ийгелдей-биле чу-
гаалашып көргөн. Чангыс ай партия органианын тургузган
чорук партия организастыгын ажылын улам ыңай эки-
жүдөдөр, ажал-агый болгаш култура тургузгуну оларнын
улуттун күштелдирерине идиликт болур деп олар
онзалат демдегелген.

Партия организастыгын улуттуну болгаш көдөз кылды
айгылаттынган турган 85 областтарын болгаш крайларын
партия конференцияларын партиянын чангыс ай об-
комнарнын болгаш крайкомнарнын сонгаан. Чангыс ай об-
комнарнын болгаш крайкомнарнын база тургускан.
Районнарын партия конференцияларын партиянын рай-
комнарнын сонгаан. Бүдүрүгө эргелдеринин партиянын
дүжүргөн.

Чамдык районнарын бичелел чар дугайында эвлек-
лешкен республикаларын компартияларын ТК-ларын,

1. Сөөлгү чылдарнын дургузунда көдөз ажыл-агыйнын хөгжүлдесинин кол-кол түннелдери

Эштер! Бистин көдөз ажыл-агыйнык болза эң-не мурак-
чы ийгелдик системазын даянып турар, ол ийгелдик систе-
мазы үе-биле болгаш төөгүлүг хөгжүлдесин бүгү чорудула-
ны-биле шыгыттыган, бодуну чүгө-дээ аштырбас, амыл-
ралчы бүжүн көргүскен. Коммунисттер партия социалисттик
системага даянып алган, көдөз ажыл-агыйнын хөгжүдөр тала-
зы-биле дыка улут ажылды чоруткан.

СЭКП ТК-нын 1953 чылдын сентябрыда болган Пленуму
чутула учур-дузалыг болган. Көдөз ажыл-агый талазы-биле
шын утанышкынны ол Пленум ажалдап кылган. Ынчаарга
оң шийтирин амыдыралга боттандырын турда, бистер тодар-
гай түннелдерин турганымыс дору-биле чуугаалар хе-
рек. Колхозтарын болгаш совхозтарын органиас-ажыл-агый
талазы-биле ыжылаарына, оларнын материал-техникат
баазанын экижидерине база көдөзүн ажалдакчыларын
материалдык сонугураалын бедиринге эвээш аяас чүдүлөр
кылганган турган.

Ынчан партиянын кийгыры-биле он-он муң тускай эртем-
ниглер, көдөз ажыл-агый бүдүрүлгезинин органиас-ажыл-агый
көдөз ажыл-агыйнык дору-биле чуугаалар хе-
рек. Колхозтарын болгаш совхозтарын органиас-ажыл-агый
талазы-биле ыжылаарына, оларнын материал-техникат
баазанын экижидерине база көдөзүн ажалдакчыларын
материалдык сонугураалын бедиринге эвээш аяас чүдүлөр
кылганган турган.

Ынчан партиянын кийгыры-биле он-он муң тускай эртем-
ниглер, көдөз ажыл-агый бүдүрүлгезинин органиас-ажыл-агый
көдөз ажыл-агыйнык дору-биле чуугаалар хе-
рек. Колхозтарын болгаш совхозтарын органиас-ажыл-агый
талазы-биле ыжылаарына, оларнын материал-техникат
баазанын экижидерине база көдөзүн ажалдакчыларын
материалдык сонугураалын бедиринге эвээш аяас чүдүлөр
кылганган турган.

Контроль чургааларын эсугар аларга, чеди чыл-паны-
нын (1959—1965 чылдар) дургузунда көдөз ажыл-агыйнын
ниити продукциязы 70 хуу эер ужурут турган, ыңчаарга
херек кырында алды чылдарын дургузунда немелде өзүлде
чүлө 10 хуу болган. Бир аяас 1955 чылдан 1959 чылга че-
дир уениң дургузунда көдөз ажыл-агыйнын ниити продукци-
язы ортуна-биле чылда 7,6 хуу улут турган болза, сөөлгү
беш чылдарын дургузунда—чүлө 1,9 хуу эер турган.
Кол-кол култураларын дүжүтүүн өзүлде оожумнаан.
Чижээ, бир аяас 1955—1959 чылдарын дургузунда тар-
аа култураларын ортукм дүжүтүп оон мурундагы беш чыл-
дарын-биле деңгээрге, 1,7 центнер эер турган болза, ың-
чаарга 1960 чылдан 1964 чылга чедир уенин дургузунда—
чүлө 0,8 центнер эскен бооп турар.

Ол хергелг чүдүлөр мал ажалында-дээ бар бооп турар.
Сөөлгү беш чылдарын дургузунда ийиштыг бола малдын
баш санын немелде өзүлдеини темпиз оон мурундагы
беш чылдарын-биле деңгээрге, ийи казип кызырылган. Ха-
ванның, койун болгаш куштун баш санын ап көөр болза,
олар ол уенин дургузунда дыка эвээжээ. Колхозтарга болгаш
совхозтарга сүт саалдазы чангыс ийеке онаштыр аларга,
ортуна-биле 370 ажыг килограмм кудулаан.

Чижээ кылдыр кийрген медээлер мындыг түннелди кылы-
рынап аларын берип турар: бир аяас 1959 чылга чедир кө-
дөз ажыл-агыйнын ийергей кудулушуну бооп турган болза,
он дараазында үеде көдөз ажыл-агый херек кырында чангыс
чеге таптан турган.

Ийиң байдалдын кол чылдаганын чүл?

Бирээде, көдөз ажыл-агыйнын удуртулаанында кошмак бооп
турган чүе болза социалисттик ажал-агыйнын хөгжүлдесинин
экономикиг хойбуларын ийгелдерин чеге-бүрүчү-биле
барымдаалайын, а чамдыкта харын-дээ херекке албайн тур-
гын болур. Калбарын дагынаар социалисттик бүдүрүлгенин
план эсугар болгаш пропорциялыг хөгжүтүүнү хойбулу, а ол
ышкаш хей-ниитинин база хуулу эрге-ажыктарын дүш-
туртирин, материалдык сонугураалын болгаш эске-дээ чүдү-
лдерин ийиштинери дээ ышкаш шак мындыг хойбуларын
харын сагывай, тоовайн турган. Мыңаарга ол хойбуларын
барымдаалаас, оларын херекке албас, субъективизмге алып-
тар мындыг кижилерин амыдырал доңкуу-биле кезедир дээр-
ли билингир болгай.

Ылаңгыя планнашкынны, өртектин тургустунарын,
сак-төөжүлдерин болгаш чээли тымсырын талазы-биле
шут-ла тура-менин шийитилг хөдөлүшкүнүн сөөлгү чыл-
дарда көдөз ажыл-агыйнын удуртууун практикалыг улам
на тергилеп бар чорасан. Чижээ, көдөз ажыл-агыйнын элэн
хей продуктуларын садып аларын өртектин оларын бүдү-
рипте үнтен чарыдады дугалайын турган чорукту чоту-

обкомнарнын болгаш крайкомнарнын саналдарын СЭКП Төп
Комитетти деткөө. Көдөз ажыл-агый болгаш култура тур-
гузгуну удуртуун экижидер сорулга-биле элэн хей чээ
районнарын тургускан. Амгы үеде бисте партиянын 2434
райкомнары бар бооп турар, азы колхоз-совхоз эргелдеринге
турган паркомнардын 611 райкомнар хей бооп турар. Пар-
тиянын районнар комитеттери дуржулгалык кадрлар-биле бы-
жылдагынган.

Партия органианын организастыг тургузуун СЭКП-нин
Уставына дүштүр тургускан. Ленинни принциптерге үндө-
шүлөш, чангыс ай партия органианын катан тургускан чорук
партия организастыгын ролон көдүргөн болгаш сагыш
даап кылган, амыдырал-биле бадикаттынмаан өдө тургузуу-
нуларын уламдан оларын хей чеге анылап турган чор-
рукту чок кылган. Үрө-түндөйгү ажалдарын бүгү-дө
байдалдары ам партия организастыгында бар болуп турар.

Көдөз ажыл-агыйнын улам ыңай хөгжүлгезинин соңгаарла-
тынмас хемчеглеринин дугайында айтырыгы СЭКП ТК-нын
Президиум бо Пленумга кийрип турар. Ол айтырыгын СЭКП
ТК-нын Пленумунга тургузуп турарын улауу болза сөөлгү
чылдарын дургузунда көдөз ажыл-агыйнын удуртууга улут
чептестер болгаш алдагдалар бооп турганын болган, ол
чептестерин ТК-нын октябрь болгаш ноябрь Пленумдарына
илереткен турган.

Чүртүк социалисттик экономиказын чайгыш чок өстүр-
генин, совет кижилерин материалдык бедиринин
эрге-ажыктарын көдөз ажыл-агый бүдүрүлгезин улам ыңай
хөгжүлгезин талазы-биле дыка хей улут хемчеглерин бот-
тандырып негеп турар. Көдөз ажыл-агыйнын экономиказын
хөгжүдөр—ол дээрже бүгү партиянын болгаш бүгү улутун
херээ дээрин бистер барымдаалап турар бис.

Чүртүк социалисттик экономиказын чайгыш чок өстүр-
генин, совет кижилерин материалдык бедиринин
эрге-ажыктарын көдөз ажыл-агый бүдүрүлгезин улам ыңай
хөгжүлгезин талазы-биле дыка хей улут хемчеглерин бот-
тандырып негеп турар. Көдөз ажыл-агыйнын экономиказын
хөгжүдөр—ол дээрже бүгү партиянын болгаш бүгү улутун
херээ дээрин бистер барымдаалап турар бис.

Чалыг деп хүлээп көрүп болбас. Оол түннелинде колхозтар
болгаш совхозтар улут коғарала таварып турган.

Болганчок-ла сагыш даап кылган хей санын өдө тургу-
зулаар ажалга шугулаар болгаш хөлөөр чоруктарын бол-
дурун, удуртуучуларын перспективаардан кылаал, боттар-
ын күштөргөн оларнын бүтүрүр чорун үтүп турган.
Ылаңгыяк, боттамалыг ажалдын, ажал-херектерин байла-
дын хандыр анализин көгөрүтүп орунга, харын колхозтарын
болгаш совхозтарын чатыр-лужар болгаш командалар
чоруктун практикалык хаа аяас болдуруп келген.

Ийиң, көдөз ажыл-агыйнын мурунда аяак улут сору-
галарын тургузуп келген, ыңчалда-дээ ол соругаларын эрге-
жөк чутула экономикагын хемчеглер-биле, ылаңгыя көдөз
ажыл-агый продукциязы болгаш бүдүрүгө бааранын
өртектинин бедиринин шын тодарлай доктаалары-биле, чо-
гуу капитал салышкыннарын үндүрүп бээр-биле, материал-
техникат хандырыларын экижидер-биле чепсө ыжылап
келген. Чижээ, беш чылдарын иштинде (1954—1958 чыл-
дарда) көдөз ажыл-агыйга күрүнениң капитал салышкынна-
рын улус ажал-агыйына бүгү салышкыннарын 11,3 хууу
болган, а чеди чылдын контроль чургаалары-биле (1959—
1965 чылдарда) капитал салышкыннарын чүлө 7,5 хууу
доктаалган турган.

Улус ажал-агыйнын кайы-дээ аларындын ылаңгыя
совхозтарда болгаш ылаңгыя колхозтарда тулуту материалдар
болгаш комплектиг дериңге-биле дол аяас хандырып кел-
ген. Хей херектерин тузуу бүдүрүлгенин соңгаарлаттынмас
эрге-ажыктары-биле холбашпайн турар объектилерге кийрип
турганын хаа аяас. Оол түннелинде ол чарыгдалар экономика
талазы-биле ажалыг чүдүлө бербейн турган болгаш ыңчан-
гаш улус ажал-агыйына коғарала чедирип турган.

Үште, чер ажалынын културалык—хөгжүлгезин болгаш
унуш-дүжүтүр чорун бедиринге конгүт эвээш чүдүлөр
практика кырыга кылдынын турган. Дыка хей колхозтарда
болгаш совхозтарда тарылга өлчөшторунун уураа болгаш
агротехникаын бөдүн турмунын сагывайн турар. Хөрү-
нү ажалдан кылыр, тарылга шедеринин структуралынын,
чер ажалын бир системазын эске-биле солтур, малды
ажаар болгаш хемчегер талазы-биле хей аяас хевирин чан-
гыс ай айтышкыннарын бойдус-экономикиг, бүдүрүгө
байдалдарын болгаш тус черин дуржулгалын барымдаалайын
төп черден берип келген. Бо бүгү ажал-агыйнын план эсугар
чоруктарын шактыктап, чер ажалынын органианын ролон
кудулаан, черин бүдүрүчүлүг ажалдарына дугалайын
келген.

Адаттын сөөлүндө, көдөз ажыл-агыйнын хөгжүлгезинин
чылдаганын дугайын чуугаалп турган, партия,
совет болгаш чер ажалын органианын ажалында улут
чептестерин база бар турганын минир ужурут бис. Уда-
ларга өдө организастыгын органианын болгаш өдө тургузула-
ларын байдалында бистин кадрларынын ажалы нарын-
дап турган болбайт аан. Ийиңкеме бистин эргевисте бар
турган бүгү аларын ажалдаан бис. Кижилер-биле чепсө
ажылдап, тускай эртемниглерге болгаш көдөз ажыл-агый эр-
темниге кошмак даанып, муракчы дуржулгалы түнел бай-
лыктар болгаш чептестерин эки организастап шыдаан.

Эштер! Көдөз ажыл-агыйнын удуртулаанында частырыла-
рын ужуруттарына чүртүк бүгү зоналарын таварып тур-
ар бис, ыңчаарга кара хөрүнүгү эвээс куражын районна-
рында онза таарымча чок салдарын ол чорук чедирген. Чижээ
кылдыр Смоленск областы ап көрөзү. Сөөлгү беш чылдарын
иштинде аяак көдөз ажыл-агыйнын ниити продукциязы чүлө
бир хуу көзүлөн. Хову ажалынын продуктуларын чүлө
хевирин бүдүрүр талазы-биле область дайын мурундагы
деңгээлге бейи ам-дээ чепсан.

Областа көдөз ажыл-агый култураларын дүжүтүү ам-
даа куду болуп артышкан. Колхозтарда болгаш совхозтарда
сүт саалдазы ортуна-биле бир сээр ийеке онаштыр барык
400 килограммга кудулап баткан. Көдөз ажыл-агыйнын дей-
дан аңгыда бүгү айдарып каражалан.

Тургузган байдал көдөз ажыл-агыйда ажал-херектер-
нин байдалы дээ биске шыгын дүвүрүлгенин бодурун
барып шыдаас. Оон-биле холбаштыр СЭКП ТК-нын Президи-
ум колхозтарын болгаш совхозтарын организастыг-ажыл-
агыйн быжылдарына улаңдырган чутула экономикагын
хемчеглерин ажалдап кылган болгаш ТК-нын Пленумунга
көөрү-биле кийрип турар.

Көдөз ажыл-агыйнык көдүрүр—ол дээрже биске коммунизм-
ни чедишкенин тургузарына эргем чутула амыдыралык
чүлө болур дээрин билип турар бис. Бо бүгү улусу чоту-

ганы шийтирлээр төлөдө, көдөз ажыл-агыйга быныг эконо-
миктиг үндөшүн тургузар умурул бис. В. И. Ленин бо ай-
тырыгын партиянын экономикагын политиканын чутула ай-
тырыгынын бирээс кылдыр көрүп турган, чүгө дээрже,
Совет курунениң үндөштеринин үндөшүн — ажалын аң-
гынын болгаш тараачынарын харылзааларына ол хамар-
нып турар.

II. Көдөз ажыл-агый продуктуларын белеткээринин системазын экижидер

Эштер! ТК-нын Президиум көдөз ажыл-агый продуктула-
рын белеткээринин болгаш садып аларын системанын эки-
жидерин улут учур-дузалыг үнелеп көрүп турар. Ол систе-
ма хей чептестерин болуп, сайыраңгайдылар негеп ту-
рар.

Кол чепсө чүе чүлө дээ, белеткээринин амгы система-
зы колхозтарын болгаш совхозтарын ажалына бүтүрөөс
чорукту болдуруп турарында, боттарын бүдүрүлгенин шын
планнаар арганы оларга бербейн турарында. Көдөз ажыл-агый
продукциязы садып аларын планнарын колхозтарга бол-
гаш совхозтарга чүлө бир чылда, үргүчү улут ошалашкын-
ны чедирип турар. Оон туржук, ол планнарын белеткээр
чоруп турга каш удаа эскертип, планнарындын хаа аяас
ажыл турар немелде онзалдарын колхозтарга болгаш сов-
хозтарга берип турар.

Кажан колхозтар болгаш совхозтар тараа белеткээрин доо-
зулган соонда үрештерин үндүрүп бээр дугайында ийиң
күрүнө кийрип турарын фактылар билингир болгай.
1962 чылда күрүнө колхозтарга болгаш совхозтарга 1 мил-
лион 373 муң тонна тарааны үреш сорулгаларына херек-
лөр кылдыр саткан. Бо чылдын олар ийи миллион тонна хире
үрештерин күрүнөдө баа катан дилөөнөр.

Элэн хей зоналарда садып алар тараага өртектөр ону бү-
дүрүлгенин үнч чарыгдаларын дугалап шыдаайн турар. Ий-
нүг практика күрүнө коғарала чедирип, ажал-агыйларын
экономикагын кошмак, боттарын күш-ажылын түн-
нелдеринге чер ажалдыларын материал талазы-биле сонугу-
галып турар.

Тараа белеткээринин үзүндө кандыг бергелерге тавар-
жып турарын шугулаус боттарынын дуржулашкан би-
лир бис. Тараа белеткээринин планнарын кайы хире сай-
ыраңгай эвезин сөөлгү 10 чылдарын иштинде планнарын
чүлө шү улаа—1956, 1958 болгаш 1964 чылдарга күсөт-
кен мындыг факт херетилеп турар.

Бистин бүгү белеткел системазын экижидерин, сайы-
раңгайдыларын амыдырал шыгыны негеп турар. Хамыгын
мурунда элэн каш чылдарда көдөз ажыл-агый продуктула-
рын белеткээринин ылаңгыяланган планнарын чедирип
эргем чутула. Ол планнарга ниити курунениң болгаш ажал-
агыйнын иштин эрге-ажыктарын ылап таарыштыр дүштүр-
ген турар умурул.

СЭКП Төп Комитетинин Президиумунуң ТК-нын Пленумунга
көдүрүлгө-биле кийрип турар саналдары болза:

Бирээде, бо чылда тараа садып алышкынныкын бадикат-
тынган планын 4 миллиард пудтан 3 миллиард 400 миллион
пудга чедир эвээжидер:

Ийиң, садып алышкынныкын 3 миллиард 400 миллион пуд
хемчээлге айтынан планын быжымы-биле доктаалдыр болгаш
келер беш чылдын бүгү чылдарын иштинде, 1970 чылды
кириштиришкан эсмертес.

Алды чыл дургузунда тараа садып алышкынны ылаңгыяла-
тыган, өскериле чок планын республикалар, областар,
крайлар, районнар, колхозтар болгаш совхозтар аайы-биле
доктааларын саналап турар.

Эвлекелешкен республикалар талазы-биле 1965—1970
чылдарда тараа садып алышкынны дараазында төлөвө-
лөп кийрип турар:

	миллион пуд
ССРЭ	3400
Оон иштинде:	
РСФСР	2103
Украин ССР	617
Беларусь ССР	153
Узбек ССР	175
Казак ССР	586
Оон иштинде Кур чер крайы	443
Грузин ССР	43
Азербайжан ССР	82
Литва ССР	46
Молдав ССР	244
Латвия ССР	40
Кыргыз ССР	104
Таджик ССР	1,8
Армян ССР	1,2
Туркмен ССР	1,2
Эстон ССР	1,8

Бүдүрүр бо эштер, ТК-нын Президиум тараа белеткел-
ни планнарын принцип талазы-биле чээ чурчун саналап
турар-дыр. Ийиң чүрүм өйү келген эргем чутула чүлө
болуп, көдөз ажыл-агыйда бүдүрүчү күштөрүн бургунаар
дешиятиг хөгжүлгезинин эрге-ажыктарына дүжүп ту-
рар. Оон партия болгаш чон чүдүлүгүнү көөр болгаш
дектир дээринге бүтүрүп турар бис.

Оон-биле калы бо чылдын дүжүлгөдө эгелеш, кызыл-
тастын, көк-тараанын болгаш чамдык эске-дээ тараа кул-
тураларын, а совхозтарга тарымал тоорукту кол-кол са-
дып алар өртектин естүргенин база саналап турар. Докта-
мал аяас дээр өртекти күш чок болдуруп. Кызыл-тастын бо-
гаш көк-тараанын садып алар чээ өртөн дараазында хем-
чээлдерге доктааларын көрүп турар:

Садып алыр өртөз	Совхозтарга болгаш эске-дээ ажыл-агыйларга	Колхозтарга	Совхозтарга болгаш эске-дээ ажыл-агыйларга
кызыл-тас	кызыл-тас	кызыл-тас	кызыл-тас
86	81	59	63

РСФСР (Сонгу-Барын). Төп
болгаш Волга-Вятск райо-
нарында аяас)
РСФСР-нин Сонгу-Барын,
Төп, Волга-Вятск районнары,
Украин ССР-нин Полесье ра-

Йоннары, Беларусь ССР, Литва ССР, Латвия ССР болгаш Эстон ССР	130	130	130	130
Украин ССР (Полесье районна- рында аяас) болгаш	76	76	45	45
Молдав ССР	80	80	65	60
Казах ССР	85	80	65	60
Кыргыз ССР				
Узбек ССР, Грузия ССР, Азербайджан ССР, Таджики ССР, Армян ССР, Туркмен ССР	90	85	90	85

ЭШ Л. И. БРЕЖНЕВИН илеткелинин уланчызы

(Эгези 1-ги артында).

Татар АССР бааза-ла кырым-кара бугуерлериниң санынга хамаарып турар. Мыда байдал бааза-ла мындыг. Кырым-кара тарылган мыда 143 муң гектардан 40 муң-гектарга чедир, азы 3,5 катан, а нити продукция—8 катан кызырлан. Кырым-кара бугуеринге Курск область улуз чейин эелен турган. 1950 чылда ааза кырым-караны 97,5 муң гектар черге тарып турган, а амыг уеде—чулга 35 муң гектар болуп турар.

Чамдык областарда чинге-тараны, ылангыя эң-не уелетик крүпа сорттары бугуер талазы-биле керектин байдалы бааза багай болуп турар. Пенза областка чинге-таранын тарылган шөлү 1932 чылга деңгээрге, 1964 чылда 4 катан кызырлан. Нити чылда 3 катан эвезжөн. Рязань областка 1940 чылдан бээр чинге-таранын тарылган шөлү 6-дан хей катан кызырлан, а оон белеткели 38 муң тоннадан 2 муң тонна чедир азы 19 катан эвезжөн.

Крүпа культуларынын тооп көрөйи турган чорукту сокандыр журауту бис. Кырым-караны, чинге-таранын бааза ристи бугуеринге бүгү хемчеглер-биле нити бээр эржекчө чулга. Мындыг илгир беришкенинниң бирээзи болза садым алырынның аки өртөз болуп болур.

1965 чылда эгелеш, тонна кырым-карага мурунунда 200 рубль турганындан 300 рубльди эки сорттуг тонна чинге-таравга 20 рубль турганынын орунуга 110 рубльди төлөйи, бааза ристи өртөз 220 рубль турганындан 300 рубль чедир көдүрүр дээрин сийерге уелет берген доктаалдар төлөвлөдөринде саналдап турар.

Көдээ ажил-агый продуктуларына өртөктериниң шың политиказы сагымы кайы хире чугулал дээрин хевең болгаш чигир сөвкелазин бугуерин көвүдир талазы-биле бистин дуржулгавыс бугуердин-биле көрүзүп турар. 1949 чылда чигир хевеңниң өртөз дыка өстүрүп каанын, мындаага ол чорук чиг хевең бугуерин дүрүн көвүдиринге чедиргенни дыка хей өштүр уткан болур. Оон соода 1958 чылдан 1963 чылга чедир уенин дургузунда немеле шакналарын күш чок болдурап, хевең тарып колхозтарга тараны болгаш өске-да барзанын орнаштыр саларын чок кылып каанган турган болгай. Оон соода хевеңниң дүжүдү-да, нити чымалла-зы-даа кудулаан.

1963 чылдан эгезинде хевеңниң өртөз колхозтарга 20 хуу бааза совхозтарга 12 хуу өстүргөп, хевең тарып колхозтарга тараны орнаштыр саларын катан тургузуп каан. Оон түннеленде дараанында чылда хевеңниң дүжүдү бөдөн болган 1962 чылда гектардан 18 центнер ап турган болза 21,5 центнер чегкен.

Чигир сөвкелазин талазы-биле бааза-ла мындыг байдалдыг болган. 1958 чылда ол культураны бугуерин көвүдирген дээр немеле шакналарын күш чок болдуруп каан, мындаага чүчү болууны ычма? Чигир сөвкелазин дүжүдү болгаш оон белеткери дыка кудулаан. 1963 чылда сөвкелазин садым алыр өртөз тоннага 23 рубльден 29 рубль чедир өстүргөн, сөвкелазинга чигир-биле немеле шакна төлөвир тыштарынын катан тургускан. Ол хемчеглерин түннел улатпай көстүп келген—1964 чылда-ла сөвкелазин дүжүдү дыка бөдөн болган оон белеткериңиз хемчелди барык-ла ийи катан өскөн.

Бистин чуртубукаа рист тарымынын дугайында ошалаан чугааласкай-дыр мев. Риск херектел чыл бүрүдө-ле өзүп турар. Мындаа-да болза ол культураны тарып болбазырадырыңче чогуур кичээлгеини салбай турган. Сөөлүг беш чылдын дургузунда өске чурттардан барык-ла бүдүн чартык миллион тонна ристи кийр сөөртүп, оон өртөзгө аажок хей ашканы талээр жуурга таварышкан бис. Бодуустун чуртубукаа рист бугуерлениңге ашма-херекчилерин үндүрүтүссө дээр өвөс бе?

Украинанын, Кавказстанын, Ортааң Азиянын республикаларынын чамдык областарынын, Краснодар болгаш Ставрополь крайларын, Ростов областын партиа, совет болгаш көдээ ажил-агый органнын рист бугуерин көвүдир талазы-биле практиктик хемчеглерин ап чоругу турар. 1965 чылда рист тарылганынын шөлүн 30 муң гектар чедир калдыгыр аргалар бар болуп турар.

Рист тарылганын калдыгырынын сорулгазын шийитпирлээр дээр бистер шүптү иделейлг ажилдар болуурусса, бистин чуртубукаа рист четтери-биле бар апаар. Чуртутун рист талазы-биле херектелиңи бүрүнү-биле хандыр болгаш оон кийр сөөртүлген ойталаар төлөөдө, рист бугуерин көвүдир талазы-биле хемчеглерин беш чыл планынга кириер херек.

СЭПН Төп Комитетиниң амыг Пленумунга тараа ажилын көдүрүр талазы-биле чугааласкы коорү-биле ТК-нын Президиумунун кирип турар экономикактик хемчеглери мындыг-дыр.

Эштер! Мал ажилы болза чер ажилын, бирги эелчегде тараа ажилын хөгжүдеринден дорт хамаарып дээрин хейге билдингир болгай. Тараа бугуерин көвүдирин чедип алыр болуурусса, мал ажилын хөгжүдеринге быжыг тургустуру тургустурумыс ол болуп болгай. Оон-биле чегелештир СЭПН ТК-нын Президиум ажил-агыйнын шак ол чуугула алырын көдүрүргө дөгүм болур чамдык экономикактик хемчеглери ботандыр деп болуп турар.

Амыг үеде дыка хей колхозтарда болгаш совхозтарда мал ажилы кырылгалыг болуп турар.

Көдүдүр-ле таарымча чок: ажил-агый хей эстү бүдүргөн тузун-ла улам хей кырылгалыг апаар байдал тургустуну келген. Ажил-агыйнын моон сонгар мындаа чордуп болур бе, ычма?!

Ол-ла чылдааганынын учурунда чуртун чамдык районнарында чогаш болган баш саны дыка кызырлан. Чинек кылдыр, алдар-сугалыг романов уксалыг хойларын төрөн чери болур Ярославль областы ап көрөйлиңер. Дайын мурунунда ол областка 470 муң хой бар турган, мындаага ам чулга 186 муң хой арткан. Ол чылдарын дургузунда хойун баш саны Киров областка ийи амыг катан, Брянск областка—бүдүн чартык катан кызырланган. Сонгу-барымын, Төп болгаш Волга-Ватск районунда 26 областкага хойун баш саны 1928 чылда 16,7 миллион баш турганындан 1964 чылда 7,5 миллион баш чедир, тодарайлаарга, ийи амыг катан кызырлан.

Хей ажилынның шак мындыг байдалы дээр, совхозтар директорлары болгаш колхозтар даргалары, чер ажилынын органнын, партиа, совет органнын харысалга хүлээвейи барым болбас. Олар мал ажилынның кол адырынның оругалыг болур чорун көдүрүр дээр чогуур хемчеглериңиз четпес ап чорутканар.

Мал ажилын хөгжүдеринде четпестерин чайладыр талазы-биле хемчеглерин алыр бааза-ла эржекчө чуугула. Чүчүд-да мурунунда бо чылдан эгелеш республикалар, областар, крайлар, районнар, колхозтар болгаш совхозтар айы-биле элден каш чылдарда мал ажилынның продуктуларын садым алырынның ылавылаттыганын планын доктаалыр херек. Ол планга ажил-агыйнын хөгжүдериниң перспективаларын, оон специализацияларын, бойду-экономикактик болгаш өске-даа негелделерин өөренип көргөн турар ужурут.

Эвеледешкен республикаларын Министрлер Чөвүлелдерин болгаш компартияларын ТК-ларынның санал-ошанын барымдаалаш, бааза мал ажилынның продуктуларын бугуерин улам ыңай көвүдир төлөөдө, малды баш санын камгалар сорулга-биле 1965 чылда мал, куш эвден белеткериңизниң күрүпеланы мурунунда 9 миллион тонна кылдыр ылавылаанын орунуга 8,5 миллион тонна хемчелгө доктаалыр деп шийитпирлээр. Мал ажилынның өске-даа продуктуларын садым алырынның планын элден кудуладыр бааза-ла эржекчө чуугула.

1965—1970 чылдарда мал ажилынның продуктуларын белеткериңизниң планынын моон адаанга төлөвлөйиңиз кирип турар:

Мал, куш эвден (директ депиле-биле муң тонна)	5500	8930	9160	10020	10680	11400
Стг (муң тонна)	33008	34620	36235	38398	40888	43490
Куш чуртуурамы (миллион борбак)	9400	10000	10840	11920	13510	15000
Дүк (электр депиле-биле муң тонна)	348	361	373	387	407	430

Мал ажилынның продуктуларын бугуерин өстүрерин дүрүдүр төлөөдө, күрүенин талазында колхозтарга болгаш совхозтарга

хоштарга дуза көргүзүр талазы-биле чамдык немеле хемчеглерин айттыр херек. Силерге уелет бээр журауту төлөвлөдөринде зоналарын оша чүдүдерин барымдаалаш, колхозтарда болгаш совхозтарда күштүг бооп турар садым алыр болгаш белеткел өртөктеринге: мындыгыг улуз малга—20-ден 55 хуу чедир, хандалырга—30-ден 70 хуу чедир бааза хойларга—10-дан 70 хуу чедир, а чамдык бедик дагыт районнарга 100 хуу чедир немеленин доктааларын саналдап турар.

Садым алыр өртөкти улаттырары лоботин, крупаларын, өттиң болгаш өт продуктуларынның амыг туруп турар үүрмектен салар өртөкчин улагыдыкынын чокка чоруттуганын турар дээрин кемчелдеп чугула.

Нөрүр даан, күрүне мал ажилына бааза улуз немеле херекчилерин салып турар-дыр. Бис оон колхозтарга болгаш совхозтарга дузалаш дээр, ол адырын оругалыг болдуруп дээр кылып турар бис. Чоокну 2—3 чылдарда мал ажилына үндөйиңиз эргилден хандырар дээр партиа, совет, чер ажилынның органнын, колхозтарын болгаш совхозтарын удурутчулар ол дузалашканын амыглар ужурут.

Этти кырылга чок бугуерин хандырар-биле өвнелешкен республикаларын Министрлер Чөвүлелдерин эттин амыг туруп турар өртөзгө чангыс ай немеленин хемчеленин шийитпир ол өртөктерин бойду-экономикактик зоналарын аайы-биле таарымчалыг ужурут.

Садим алышкынынын планынын доктаалыг турар үеде сүтүг доктаалыгын үсүрүн херек кырында чедип алдыгын өртүмк денелетп чедир куудаларынын дугайында айтырыгы хей областар тургузуп турар. Айтырмг шын тургустунган. Бо талазы-биле чогуур доктаал белеткеттинген. Тирткан сүтке мурунунда турган өртөк бааза катан аде доктаалыгын турар. Ол чорук колхозтарга болгаш совхозтарга немеле амыкты бээр.

Мал ажилынның продуктуларын садым алырынның каш чылдарда ылавылаттыганын планы болгаш күрүенин чедирген дузалашканын мал ажилын хөгжүдериниң перспективаларын эки тодарадыр арганы колхозтарга болгаш совхозтарга бээр. Олар фермаларга чексе баш мал турарын, каныг калсаалар турарын, чек баазанын каныг улагынышкыңче хөгжүдерин чогуур үеинде санап ап болулар. Чангыс сөс-биле чугаалаар, колхоздулар, совхозтар ажилчыларын, тускай өртөмчилер мал ажилынның продуктуларын бугуерин көвүдириниң бүгү айтырларынын чогадыкчы, ээ болур баа-биле шийитпирлээр аргалыг.

Мал ажилынның продуктуларын көвүдириниң сорулгазын шийитпирлээрине улуз арга болза колхозчуларын, ажилчыларын болгаш албан-хаакчыларын хууда дуздааар ажил-агыйына мал алырарын кызыгаллаанын солтур талазы-биле чазактыг болгаш ТК-нын мурунунда алган хемчеглери болур.

Мал ажилынның продуктуларын бугуерин көвүдир талазы-биле төлөвлөттинген хемчегтер, бир өвөс бис быжыг чек-сүрүн тургузар дээр хемчелсид өсүдүт организастаан туруусса чулга мындыг таарымчалыг таарымчалыг ролду алыр. Оон канчалар кылырын колхозчулар, совхозтар ажилчыларын, көдээ ажил-агыйнын тускай өртөмчилери боттары шийитпирлээр. Олар түс черин байдалын эки билдир, боттарының шөдөринге чүнү тарымы, малды чүчүп-биле чегемери аларга билдингир болгай. Чинжэ, Кубаньга бир азын мал чек културалар, а Бурятияга—өскөдери таарыж. Тус-түс зона бурузунга мал чек култураны шийип алыр эң-не хей азын бооп болур.

Колхозтар болгаш совхозтар мал чек култураларын тарымыда, өртөм албан черлериниң, дуржулга станицаларын амыктыг сүмелери, а ол мышка мурунук практика-нын чедикшиңизиниң дол хемчелсиди-биле амыглар дээр-зинге чигинилг турар бис.

Мал чекин көвүдириниң үнөр дөстөрүнн бирөөзиниң дугайын мыттавайи барып болбас. Чугаа болза шынааларын болгаш оларарын экиндер талазы-биле сонгарлаттыммыс хемчеглери чорударынын дугайында бооп турар. Бистин чуртубукаа 300 миллион гектар хире ситен хевең болгаш олар черлер бар. Мындаага оларын дыка хей кезин сандалар байдала бооп турар хараалдыг. Ылангыя ол төп районнарга: Москва, Ленинград, Новгород, Псков, Калинин, Рязань болгаш өске-даа элден хей областтарга хамаарып.

Херекчилер тыл, техниканын тускайлап, ол ажилдыг черлерин экиндерин организастаан кириткелдер. Бо талазы-биле колхозтар болгаш совхозтар боттары хойну кылып болулар, мындаа-даа меллорация кылырнын, шынааларын чадап унштерден аптарганы болгаш өске-даа хемчеглере күрүенин дузалашканын бааза херек кире-дир.

Кукуруза дугайында доктаалыг-биле. Бо култура чуртун хей районнарында тарага-даа, силоска-да бедик дүжүтү берип турар болгаш оон байлак аргаларын мал чекин баазанын быжылгаарына амыглас бааза шын өвөс болуп ийик. Бо дугайын ТК-нын Пленумунга чугааларын чуугула деп санап турар бис, чүгө дээр чамдык черлерде кукурузанын чөптүг өвөс үнелеп турары илереп, бир дендеш-киден өскө дендешкиңче шурашкынын болдуруп турар. Ону эки үнөр черлеринге болур-чогуур-биле хойну тарып херек.

Эштер! Ылавылаттыганын планын доктаатканы, көдээ ажил-агыйнын чамдык культуларына болгаш мал ажилынның продуктуларынга кол өртөктерин улаттыгыны, а ол ышмак бедиктен өртөк-биле пландан амыр садым алышкынынын системасы ажил-агыйн бүрүзүн, удуруткучу бүрүзүн болгаш партиа организастаан бүрүзүн чаш байдалга тургузуп, оларынң үрө-түннелгид амыгларынга эки перспективаларын амыгды, амылга бузуурлап тургузуп турар.

Ам, чер-черин онзагай байдалдарын барымдаалаш тургаш, тарылга шөлүңү структуралы баш уду тодарадыр, үрөттинген тарылга эелештирилген катан тургузуп, өртөмчил чедикшиңизинге болгаш мурунук дуржулга үнелештеш депинилгел агротехниканы, малды баш санын көвүдириниң, оон продуктуларын өстүрерин талазы-биле хемчеглериңиз системанын амыгдып кылып бааза негелдеп болур.

Садим алышкынынын алды чылда ылавылаттыганын планы, барадыгн продукцияны өздүлениңе илг бээр көдээ ажил-агый бугуерлерин улам ыңай көдүрериниң чулга чепсөө болур. Олар тускай өртөмчилерин, ажил-агый удурутчуларын инициативанын калдыгыр, боттарынын чогадыкчы аргаларын илередириниң, ажил-агыйны тыныгыр чорун өстүрериниң, чер ажилында болгаш мал ажилында чангыс ай өттүр чорукту чайладырын арганын өзөргө берип турар.

Эвнелешкен республикаларын компартияларынның, обкомдарын, крайкомдарын, райкомдарын, совет болгаш чер ажилынның органнынын мурунда нарын болгаш харысалгалыг сорулга: алды чыл иштинде көдээ ажил-агый продуктуларын садым алырынның ылавылаттыганын планын колхоз болгаш совхоз бурузунга көрүнү-кылматтыг болгаш экономикактик онзагай байдалдарын барымдаалаш тургаш чедире туруп турар. Маңаз частыгыларын болдуруп бөдөс журауту, эштер!

Садим алышкынынын шын планынарында ажил-херектиң чедикшиңиз улуз-биле хамаарып: азы бүгү ажил-агыйлар чаш байдалдар дүргөн хөгжүтү, азы бир өвөс чазыглар болулар болгаш планлар боттуну-өвөс бедирин болза, чамдык ажил-агыйлар бодуңу экономикактик хөгжүдүлгөне көдүрүлү, а өскөлери ону кылып шыдавай болар. Оон учурунда турум планынын чогадыр болгаш колхоз бааза совхоз бурузунга чедир талазы-биле ханы экономикактик болгаш агротехниктиг ажилын ам калдыгыр чорудар ужурут.

Бо планынын кым-да өскертпир өртөк чок дээрин быжым-биле дугурап амыр журауту бис. Доктаамал план көдээ ажил-агый продукциянын бугуерин көвүдириниң дээр, күрүне онзааларын күсүдери дээр партиа болгаш совет органнынын харысалгазын кошкатпас, а харын бедиктип турар.

Бир өвөс бис план дүрүн бугуар күштүг деп чугаалап турар болганынша, бүгү кылжырге ол албан болур ужурут: ону өскертпир болбас, күсүстөйи барып бааза болбас!

Чуртутуң аны-буру аргаларыг колхозтары болгаш совхозтары хөгжүлгөндө ден хире эконоимтиг байдалдарына турар кылдыр күрүениң бүгү таарымчалыг бырыларын дүзүлөө турар ужурут. Найы-бир ажил-агыйнын чедикшиңизиниң оларынң удурутчуларын, тускай өртөмчилерден, көдээ ажил-агыйнын амыгдалчыларын өнтүзүшкөндө болгаш куш-ажила ынакшылыгын, партиа, совет организастаанынын болгаш чер ажилынның органнынын үрө-түннелгид амыгдан шийитпирлиг хире-чегези-биле хамаарып.

III. Көдээ ажил-агыйнын материал-техниктиг баазанын быжыглаар дугайы

Эштер! Бо чедик чылдын үезиниң дургузунда колхозтарын болгаш совхозтарын материал-техниктиг баазанын элден өскөн, тракторларын, чүкк автомобильдериниң болгаш көдээ ажил-агый машиналарынның парымг көвүдөөн. Көдээ ажил-агый күш-ажылынын энергия-биле чепсегеленишкенин бааза берген. Бистин улетпүрүс, ажилчыларынмыс, инженер-техниктиг ажилдачыларынмыс көдээ ажил-агыйнын болбазын техника-биле хандырарыг хей чүдүлдерин кылган.

Мындаа-даа колхозтарын болгаш совхозтарын техниктиг чепсегеленишкени ам-даа четпес болуп артпашаан. Бисте тракторлар, автомобилдер, комбайннар болгаш көдээ ажил-агыйнын өске-даа нарын машиналарын, а ол ышмак култиваторлар, илмилер болгаш селкалар чедиппейи турар. Ол чорук хову ажилдарын чорударынын хуусаларын сазалдырыг болгаш дүжүтүг куудаларына чедирип турар.

Кажан амыс амыгларын 18—20 хүнүн орунуга ийи алга чедир хааа өвөс үргүзүлүп келгеш, соок дүжүрө-биле соксак турарын таарымчалыг деп санап болур бе, мындаа таратыч кийи буруу эки дүжүтү чулга өртө адырган ангистап ап болурун билер болгай. Комбайннарнын болгаш өске-даа техниканын чедиппейи турарынң учурунда тараа культуларынын дүжүдүнү ажаа алышкыны 30—40 хүнерде үргүзүлүп турары хааа өвөс, ол чорук дүжүтүг аажок улуз чидирин болдуруп турар.

Колхоз-совхоз бугуерлениңизин материал-техниктиг хандырылганын шийитпирлиг күштелдириниң, көдээ ажил-агый техниканын бугуерин үндүрерин дыка көвүдирини, оон шынарын, идегаларын болгаш үр үеде өздөлсөн бедирин көдээ ажил-агыйнын көдүрериниң өртө-ажыктыгы негеп турар.

Тракторларын болгаш өске-даа машиналарын бугуерин хөгжүтүшүш, эскертини, бедирлерин болгаш механиканын чангыс ай шынагызын хандырары эржекчө чуугула. Кажан чаш машина тургустунуп келир билек, анза артын кезектерин айтырын тургустунуп келир, чыл келген тудум-ла артык кезектерин номекталарын өзүп турар мындыг байдал-биле моон сонгар элечип болбас.

Ажилчылар, инженерлер, техниктер, улетпүр бугуерлериниң партиа организастаанын көдээ ажил-агыйга техниканы ой-шанаа хандырар бээр болгаш оон шынарын шыгыны бедирин-биле эржекчө бүгү чүдүлдерин кылдыр журауту. Бодуңу өвөлөөдө көдээ ажил-агый органнын улетпүрге көдээ ажил-агый техниканын дугайында чангыларын хей удаа өскерттириңиз практиказын бааза соксакыр журауту.

Чаш техниканы бугуеркүчүгү амыглар болгаш ону хандырар ажаап кадалаар дугайында айтырмг бааза дыка чиди-биле тургустунуп турар. Көдээ ажил-агыйнын инженер-техниктиг ажилдачыларын болгаш механикаторларын техниканын шын өдлөп дээр харымсалганын бедирлер, материал талазы-биле сонугралыг бедирлер, колхозтарын болгаш совхозтарын артык кезектер болгаш материалдар-биле хандырарын экиндери эржекчө чуугула.

Бирги эелчегде көдээ ажил-агыйда септелге баазанын быжыглаар болза чогуур. Ол чоңуг чуугула айтырмг болур болгаш ону шийитпирлээр оожумалык болбас. Колхозтарга болгаш совхозтарга чаш техниканы хойу-биле берип болур, мындаа-даа быжыг септелге баазанын тургуспас болза, чогуур түннелдерин чедип албас бис. Ам септелге баазаны болза ой-шанаа болгаш бедик шынаарыг септелгени херектелдиң чулга 60 хууунга ботандырар арганы берип турар. Онда чадарлаа агар септелгени чорудуп болур барык 13 муң ажил-агыйларда мастерскаялар чор.

МТС-терин аде организастаар үеде көдээ ажил-агыйда септелге баазаны дыка баксыраар чорукта таварышкан. Эки дөзөн алды чок амыг септелге заводтарын болгаш мастерскаяларын сонгаркыларга болгаш өске-даа көдээ ажил-агый-лыг өвөс организастаалары шийитпир берген турган. Хей мастерскаяларын оларын долдуу-биле амыгтап шыдапас тус-тус колхозтарга садымкан, мындаага жожазында турар ажил-агыйлар машиналарын септедир арганы чок болуп турар.

Бар турар мастерскаяларын станок болгаш энергетиктиг дериншиңизин-биле кошкан хандырар турар. Сөөлүг дорт чылдарын дургузунда көдээ ажил-агыйга металл кезер чулга 36 муң станоктарын чорудуп берген. Ол болза ажил-агыйга чангыс станоктан өвөс онзаажып турар. Шаа мындыг чогуумчалыг өвөс байдалды эзери эржекчө чуугула.

Улетпүр болгаш көдээ ажил-агый херекчилеринге өртөктиң арамдыг ылангыи чок кылырын барымдаалаш, көдээ ажил-агый техниказылга, артык кезектерге болгаш материалдарга, а ол ышмак көдээ ажил-агыйга берип турар электри энергиязынга өртөкчү турмузун херек. Боджеттин болдулар аргалары ол хемчеглери бо чылын ботандырымын арганын бербейи турар хараалдыг-дыр. Ол айтырыгын келир чылдан эгелеп шийитпирлээр дээр, СССР-ниң Кирлалын болгаш Сан министерствоу куразыларын дилеп тывар журауту.

Язы-буру специализастааттыг ажилдарын күсүдери-биле механизастааттыганын отрядтарын, машина-прокат, машина-мал ажилынның, малга-тузалыг черлерин курадырынын станицаларын тургузарын чүдүдүп деп көрүп, бүгү тала-биле дөткөс чогуур. Тус-тус ажил-агыйларын садым алыр экономика талазы-биле амыктыг өвөс, харын күрүениң өртө-ажыны-биле-даа алгыра таарымчалыг өвөс болуп турар, күчүдүг техниканы мындыг отрядтарга болгаш станицаларга мөөнөп болур ийик.

Ол отрядтар болгаш станицалар колхозтар болгаш совхозтар-биле керөө бугуар, чинжэ чуугайн, торфту тывары болгаш экекп төгерин, чер кургалыр, чер казар ажилдарын чорудуп, ситен шөдлери бааза оларарын экиндери кылып, бедик дагыт районнарын ажил-агыйларын хандырар болур ийик.

Көдээ ажил-агый бугуерлениңизин өздүлениңиз шийитпирлиг негелдериңиз бирөөн болза ону бедик мергелдиг механизатор, инженер, техник кадрлар-биле хандырар болур. Механизатор—көдээде кол кийи деп, совхозтарда болгаш колхозтарга шадап бээр-ле чөптүг-биле санап турар. Дүжүтүг чорук, нити чымалда, ажил-агыйнын оругаларынның өздүлгө, колхозчуларын бааза совхозтар амыгдалчыларын чангай амыдылары херек кырында ол калжирерин эки ажилдан хамаарып.

Инженер-техниктиг кадрларын, трактористерин, комбайнерлерин болгаш көдээ ажил-агыйга хереклөө өске-даа механикаторларын белеткериңиз улуз кичээлгеини салып, продуктулар бугуерин көвүдиринге, техниканы эң эки ажилдарына болгаш ону хуамалыг кадалааларына материалдыг тала-биле оларын сонугралдыг болурун дугайында сакшы салыр херек.

Көдээ ажил-агый бугуерлениңизин көдүрериниң, специализастаанын болгаш хажык чокка интенсивистастаанын талазы-биле улуз оругаларын күсүдери-биле көдээ ажил-агый капитал салымшынынын дыка көвүдери эржекчө чуугула деп, СЭПН ТК-нын Президиуму санап турар. Бистер ам чаш беш чыл планын кылып тургузуп турар бис. Күрүениң болгаш колхозтарын шүтүмү-биле 71 миллиар рубльди салыры чаш беш чыл планында төлөвлөттингир турар.

Будуруга ужу-дузалыг объекталарын тудушкунуга

болгаш техника садым алырына күрүениң капитал салымшынынын 41 миллиард рубль болур, оон иштинде туду-мон-таж ажилдарына—21 миллиард рубль. Ол аажок хей херекчилер-дир. Дайын сөөлүдөгү он төс чылдарын дургузунда көдээ ажил-агыйга барык-ла ол хирен салган дээрин чуугаалаарга-ла четпир.

Тракторлар бугуерин дыка көвүдери, оларынң санын беш чыл планынын төнчүзүндө чылда 625 муң кезек чедире азы өртөн чыл-биле деңгээрге, барык-ла ийи катан көвүдери баш уду

ЭШ Л. И. БРЕЖНЕВТИҢ илдеткелиниң төнчүзү

детинип турган хоозун теорияларын болгаш догмаларын бир эвес-эй-шанда чыгарткан чүве болза, бистин көзү ажал-агый биология эртемистиң чедишкенин болгаш бугурулгеге оң практиктик дуузам оон-даа улуг болур турган ийик.

Эртем субъективизмге, практикага хыяаттымаан, далаш-биле кылган түнөөлөргө эленип шыдаас. Ылаңгы өспөрмөнт, бугурулгеге дуржулганы-биле, амьдыралдык боду-биле быжылгатынган чүгө боттут барымдаалар эртемниң үндөниинге салдырган турар ужурут.

Бугурут эртем чүгү-дээ сүзүлгөшкөнгө алаас, эртем тустус эртемнериниң, харын калдык-даа ат-алдарын адылап чоруту администраторларын монополиясы болуп шыдаас. Эртемни удурут шипээ чок кижилер, нажар эртемнериниң аразына маргыш-даа болура арбитрлериниң ролун боттарына-га болгачок-ла ап, мынганш оларын инициативаны монопольдап, эртем айтырыгларын чогадыкчы ёзу-биле хостут чугаалажы көөр чорукка шалтык ужураштырып турган ыдык фактыларын сөөлүгү үдө биске бар турганын хомудачыг.

Ам үдө СССР-ниң Эртемниң академиязы болгаш Көдээ ажал-агый эртемнериниң В. И. Ленин аттыг Бүгү-өйөөл академиясы эртемни дүргөт хөгжүдериңге болгаш көдээ ажал-агый бугурулгезинге дуузамчы көргүдериңге эртемдериниң күштерин каттыштыра талазы-биле хемчеглерин-ап турар.

Көдээ ажал-агый хөгжүдериңге төлөтпү салымшынын киирерин чүгө көдээ ажал-агый болгаш биология эртемнериниң ажалдакчыларындан эвес, харын химиктерден, машинове-дтерден, физиктерден болгаш экономистерден, физиологтерден болгаш математиктерден, биологтерден эске-даа бугу адыр-ларын эртемдериниң база негөөр өргөйт.

Сорулга болза көдээ ажал-агый талазы-биле бистин эртем-дериниң чедишкенин ажалдаарына бугу хемчег-биле дуузаларына болур. Партиянын болгаш күтүрнениң баш-зындан эртем бугу тала дуузамчыны болгаш деткимче-нин алыр. Партия биле улус оон-биле кады эртем ишчилериниң бидик түнөөлөргө боттуту эртемдеринден манай турар. Бистин эртемдериниң күтүгө бугурур бис, ыч-чагыш олар амьдыралче дилим, чүтүлдүг кирип, дигит бой-дустун хамыктырынче ханылап, колхозтар болгаш совхозтар-биле сырып харылааны тулуп, практиканы чаа ажалдык-кынар болгаш чедишкенин-биле байыткан турарын күзээр бис.

Бисте иштинин ажал-агый хөгжүдериңге чорудулазына амьдыралчы улуг дуржулга-биле байыткан, кайгамчык практиктик өскөн. Оларын чедишкенин болгаш ажал-херек-терин ол дээрке көдээ ажал-агыда күш-амьдыл бугуру-чүдүр бидериниң өзгөртүмөс үнөр дөүз-тур. Мурнакчы-ларын дуржулганын бугурулгеге бугурут калбаа-биле нег-териниң чедиш алыр ужурут.

Бисте мурнакчы кижилерин махпаш шаңнаарынын кайгам-чык арга-методтары болгаш хевирлери оон мурнуша эвээш эвес турган. Ам олар утундурган. Ордендер болгаш медал-дар-биле, күндүзгө бидиктер-биле, үнөйгө белектер-биле ша-на.

V. Колхозтарны болгаш совхозтарны организас-ажыл-агый талазы-биле улам ыңай быжыгларынын чамдык айтырыглары

Эштер! Көдээ ажал-агыиниң бугуручү күштерин көдүр-ериниң чугула негөөлөргө болза көдээ ийиле-экономика харылааларын шын хөгжүдериңге болур. Бистин чүтүрүстүң чөр ажалына ийиледе ажал-агыиниң ийи хевирлери — совхозтар болгаш колхозтар төөгү талазы-биле тургустуну-п келген, олар социалисттик өнүгүш ийи хевирлериңге — кү-рүпө өнүгүшкө болгаш колхоз-кооператив өнүгүшкө даянып турары билигиниң болгаш.

Ажал-агыиниң ол ийи хевирлерин хөгжүдериңге мергежилдиг дүтүрүшчүлүк чорук көдээ ажал-агыиниң социалисттик үндөниңгө ёзу тургузарынын арганын биске берген дуржулга көргө-көн. Ийиледе ажал-агыиниң ол ийи хевирлери ам-даа үр-чөдө догунап турар болгаш хөгжүрү чорук деп бозаар херек. Амгы үе-чаада бистин хөгжүлгөсчү чүр дээрке бир хевириниң еске-чине шилчирин дүргөдериң болур эвес, а нийиледе ажал-агыиниң ийи хевирлериниң хөгжүдериңге болгаш че-чентелериниң бугу хемчег-биле идири бээр болур.

СЭКП Топ Комитетиниң төлөлдөрү турар экономика ийи хем-чеглери колхозтарын, ол ышкаш совхозтарын чедишкенин хөгжүдериңге болгаш быжылганын таарымчалык байла-дарын тургузуп турар. Иччалажык көдээ ажал-агый бугу-рулгезин дүргөт хөдүринең чаа болунар аргаларын эң ажал-агылаары-биле совхозтарын болгаш ылаңгыа колхозтарын удурут турарында хөй улуг четтестерин чайладыр өргө-жөк чугула.

Бо талазы-биле турарында ажылап, ажалы-биле чугаалаарга бодачок чок, харын-даа колхозчу тургустунуң алыс утказын-га, амьдыралдык херек кырында боттут байлыгынга удура-нышкы болуп турар чорук хөй шилчилериниң үндүрүп тур-ган. Чикээ, сөөлү чыларын дүргүтүлгө чүтүтүп хөй-хөй областтарына ажал-агыларын улгатып каттыштырып кал-бак хемчеглериң-биле чорудуп турган. Чамык колхозтар хө-дүр эрттир улгатып каттышкан, ыччанаш мырцай башкар-тынмас апарылган. Колхозтар базанынга совхозтар органи-астаар үдө өргөжөк чугула экономика ийи үндөниңгө ажал-агыиниң чамдык чорутууш турган, оон түнөөлөдө оларын дыка хөбү аажок улуг, шоолук башкартынмас болгаш оларын чамымыз амгы үдө орулгалык эвес болуп турар.

Көдээде ийиле-экономика харылааларын үндөйи айтырыгларын камания ёзуу-биле, чыгары дуржуларын арганы-биле шилчилерин бодас дээрин ол бугу чүдүлөр көргүзүп турар. Ол айтырылгар миллион-миллион совет ки-жилериниң амьдыралчы өргө-ажыктырына хамаржып турар. Мындг болганда ол дээрке политикаын айтырыглары-дыр, оларын бодачалык, далааныштын чокка, экономика ийи бай-ладарын чегчип келгенниң хире-чегерс-биле шилчилер-лээр херек дээрин барымдаалар ужурут. Оон-биле чегер-лештир ажал-агыларын бичегилеп чаар дугайында айты-рыгын ам база-да мыңаар дүвү-далаш-биле шилчилээр бол-за, оон-даа дора болур ийик.

Хөй-хөй таарымчаларда колхозчу тургустунуң демократ-тыг үндөиниң хамыктыгын турарын тоомчага алабай бар-ып шыдаас бис. Дыка хөй колхозтарга артык жекегүне-риниң колхоз массасы артык ажал-агыиниң үндөниңгө ажал-агыларын чугаалажына болгаш шилчилериниң херек кырында киришпейн турар. Оон түржүк чамык колхоз-тарга сөөлүгү үдө устатын негөөлөдериң харын-даа удурул-га бодурулганы турган, а колхоз устаты—ол дээрке артык хөй-иштин ажалымын-даа башкарарын үндөиниң үндөиниң болгаш.

Колхоз—ол дээрке хөй-иштин-кооператив организациа-дыр. Бир эвес оон демократтыг үндөиниң хамыктынар болза, ол чогулчалык чурттап база хөгжүп шыдаас. Ич-чанаш артыктыг херектерин башкарарын демократтыг принциптерин шындык салгырын бугу-де колхозтарга хан-дырар өргөжөк чугула.

Көдээ ажал-агый артыктыг ам күштүг болуп турар уба-ында хөй чүдүлөр өргөжүрүн дээрин хулап көөр херек. Уставы экижерин амьдырал шүт негет турар. Сөөлүг чылдарда колхоз тургустунуң практикадагы чыгынган бугу-де ажалыг чүдүлериң барымдаалап көргөн турар көдээ ажал-агый артыктыг чаа устатын ажалдап кылырчык ки-рер өй келген. Колхозчуларын үшкү Бүгү-өйөөл сөө-дөниң келир чылым чымыларын дээр, анаа белектейл оон-биле чегерлештир калбартын чорудар. Ол сөөдөниң мурну-да колхозчуларын районнар, крайтар, областтар, респуб-ликалар сөөдөиниң эрттирер ужурут.

Колхозтарны болгаш совхозтарны организас-ажыл-агый талазы-биле быжылганына хамаржыган эске-даа хөй айтырылгар бисте чылды берген. Чүгө эңи тур-гускан экономика ийи ажалын, ылаңгыа ажал-агыиниң салымшынын үндөниңгө ажал-агыини шын чорудуп болур дээрин билигиниң. Орулгалык болурун декиле-а колхозтарын болгаш совхозтарын ажал-агыини ажал-чо-рудулажы боттуту-биле үнөөлөриниң үндөиниңгө салыр

нап турганын, көдээ ажал-агыда бугу мурнакчы чүдүлү не-гөөлөриниң бугурут төвү болуп турган Бүгү-өйөөлде көдээ ажал-агый дегелгезинге мурнакчыларын болгаш дээр ажал-агыларын чедишкенин калбаа-биле көргүзүп турганын чугаалап турарым ол.

Көдээ ажал-агый министрствоз болгаш профивилдер-ниң ТК-ын көдээ ажал-агый бугурулгезиниң мастерлериниң мурнакчы дуржулганын пропагандаларын болгаш негөөлө-риниң экижерлер, махпаш шаңнаар талазы-биле хемчеглерин аял-лашкы республикаларын, крайларын болгаш областтар-ның совет база партия органны-биле кады эң чоюкү үдө ажалдап кылыр болза чогут.

Эштер! Бистин көдээ ажал-агыиниң белек мергежилдиг тускай эртемилериниң аажок хөй арнамы бар. Сөөлүг чыл-дарда тускай эртемилериниң шын эвес көөр, оларын билип болгаш дуржулганын болгачок-ла тооп көрбөс, а чамдык та-варылгаларда оларын боттарынын бидик хулазгезин күтү-дериңден херек кырында чайлапкан чоруктарын бар турганын хараалдыч.

Тускай эртемилериниң кичээлгелди, адынгангы, сагыш чоюгыр көөр, оларын үнөөлөр деп, В. И. Ленин бисте өрө-дип чорал. Оң чугаалааны болза: «Чүс-чүс эң эки тускай эртемилериниң ажалы бугу-лаа эди-чааары, айтты сурга-ры хөгжүп баштагангылар, бодунуң «бодулаас» дээр өргө-жөт көргөтүрер чорук болу берген—ол дээрке чүдөк-бужар чүвө эвес деп бис? Эртемни өрөдип, ылаңгыа чамык болгаш бю-рократтарны «коммунист» көргөтүрүшкенин оштур шаап өрөдип херек, бодунуң-на дуржулганын, бодунуң-на прак-тиказын ажаллашсаан, системалык кылдыр ажаллап өрөдип херек болгай» (5-й үндүргөни, Т. 42, арын 344). Магалы-да эки сөзгөн-дир!

Көдээ ажал-агыиниң тускай эртемилериниң болгаш эр-темдериниң хамаржыганын шилчилерип эскертп, оларга доктаамал дууламчыны болгаш деткимче көргүзөр, эске-чип чоруп шаңнап-мактаар, оларга сагыш салыр болгаш ич-чээлгелди көөр ужурут бис. Оларын херек кырында бугу-рулгезин организасчылары, агрохемчилер болгаш зоотехни-ки билгилерин, бугу-ле чаа, декимгелди чүдүлүр негөө-лөдери болурут херек.

Агрономнар болгаш зоотехниктер—ол дээрке көдээ ажал-агы бугурулгезиниң технология-дыр, үлгүлөргө ийи-жер-лериниң ролу мынжар, оларын ролу база-ла улуг. Көдээ ажал-агыини көдүрер дээр демеелер партия тускай эртемилер-ни бодунуң ийиледе, мергежилди чөйгөниң кылдыр кө-рүп турар. Коммунист партиянын хамыктыгын бистин тус-кай эртемилериниң бисте бугуруп турар бис. Ажал-агыларын, партия болгаш совет организациаларын уду-рукчуларын ийиледе деткимче-биле көдөниң тускай эртемилериниң боттарынын чөйгө-адык аргаларын калбарып, хөдөлүгүн дүжүтүлүп болгаш мал ажалынын продукту-адын чамымыз чок өздөлдөп хандырып шыдаарлар.

Ужурлук чүвө ол-дур. Мычлаажык бот-оругла-чарыгалык болурунун принциптерин амгы үдө бистин ажал-агыларын-ыста кошкып ажаллап турары хараалдыч.

Чикээ, совхозтарын ап көрөлөрин. Күрүп оларга капи-тал салымшынын тускайлап берип, продукция дууза-дынын планнарын болгаш өртөктөрүн хемчээлериң доктаа-дып, ажал төлөвириниң фондустарын болгаш харын ажал-агыиниң база администрация-хандырыга персоналдын сан талазы-биле составын, категорияларын безин тодарай-лап берип турар. Совхозтарга бар апар копараларын база-күрүлгөн күсөли-биле төлөп турар. Ажал-агыиниң бот-оругла-чарыгалык болур чорук күрүлгөн совхозтар-биле, а ол ышкаш колхозтар-биле бот-бодунуң аразында экономия-тыг харылааларына хамыктыгын.

Совхозтарга капитал салымшынын болгаш үндүрүп берген ажал-хөргөниң хуваарына холун эртти кызыгар кылдыр чоруктан ошталса, чоюкү үдө совхозтарын бугу-ру-биле ажал-агыиниң бот-оругла-чарыгалык чорукче шилчиле чогут. Совхозтарын алган орулгаларын оларын боттарына арттырар, ол орулгаларын ажал-агыини калбар-тырына, капитал тууга, ажал ажалдакчыларын шаңнаа-дына, ажалчыларын болгаш ажал-хандыларын култу-ра-чурталга байлаларын экижеринге ажаллап турар ужурут.

Ажал-агыини мергежилди чорутканын түнөөлөдө алган орулгаларын совхозтар бугурулгезин калбартырына херек кырында ажаллап шыдаар болуп дээр, планнап турар органи ол орулгаларга күш-ажыл талазы-биле лимиттер-ни, а ол ышкаш тууг болгаш эске-даа материалдар, ме-ханализмдер болгаш дериниңгө өргөжөк чугула фондустарын баш удур көөр хулазгелди.

Көдээ ажал-агый министрствоз өйөөлөдөшкөн респуб-ликалар-биле болгаш эске-даа өргөлдөр-биле кады, а ол ыш-каш эртемдер-экономика ийи кириштирип турган, совхоз-тарын ажал-агыиниң бугурут бот-оругла-чарыгалык чорук-че шилчилериниң талазы-биле тодарай-саялдарын белек-көөр.

Колхозтарын ажаллаары болгаш оларга чөйгө тысы-ры биче эвес ужу-дуулам. Ол чугула улаштуу ужурун тыныш, чүрүчүлүп таарыштырар деп сорулга база бистин мунуруста туруп турар. Колхозтарын ажаллаарынын болгаш оларга чөйгө тысырынын системалык экижерлер дуга-йында саналарын ажаллап кылган. СЭКП Топ Комитетиниң кирип келерин Көдээ ажал-агы, Саң министрствозларынга болгаш Цирканынга дагыры өргөжөк чугула.

Амгы үдө хөй-хөй колхозтар күрүлгө улуг өрөдип болуп турар, ол чорук оларын ажал-агы ажал-чорудулажы бер-гелдип турар. Хамыктын мунушта экономика талазы-биле кошкып колхозтарын байлап чыгында болгаш оларга таарымчалык ажаллаар арганы бээр талазы, оларын өрөдип үндүр бичип калып болур деп, СЭКП ТК-ның Президиуму санап турар.

Колхозтарга элч-ажык үндүрүп оонаарын ам түрүп тур-густунуң өскөртүр өргөжөк чугула. Амгы үдө колхозтарын үндүрүп оонап турар орулгаларына бугурулгезин чары-галып, шүт чугаалаарга: колхозчуларын ажал төлөвириниң үнөр чарыгаларын, база ол ышкаш доостунуң бугурул-гезиниң продукциянын өртөн база кириштирип турар. Ону шын деп санап болбас. Бо айтырар талазы-биле колхозтарын элч-ажык үндүрүп турганда Чарыкты өскөртүр болгаш үндүрүп колхозтарын нити эвес, а арыг орулгаларын тыртар кылдыр мындг чаа чүрүмү тургузар дугайында тө-лөмгөлдө белектей.

Колхозтарын болгаш совхозтарын нити социалисттик өн-чүтүп улам ыңай быжылгаар болгаш камалаар талазы-биле кичээлгелди салып, чогут хемчеглерин алыр херек. Хамы-ктын мунушта чөр ажаллаарын талазында чүрүмү тургу-зуп, чөйгө төгөөлөр болгаш ужурут чок байла-биле көөр чорукту узуткаар болза чогут.

Бисе ам камалгалык болуру нажандан арык херек. Бугу чүвө талазы-биле камалгалык болур ужурут бис. Чугаа бол-за тур камания дугайында эвес, харын бугу чүвөн—тех-никамы, кывар чүдүлү, автотранспорт ажаллаарын чарыга-дын хун бугу камалаар, материалдарын, продуктуларын бол-гаш хөргөниң хөдөлдөрүн болгаш төгөөлөдериң бодуруас дугайында, хун бугу камалгалык чорударын дугайында болуп турар. Ол болза анаа колхозчулар, ажалчылар уду-рукчуга чедир—бүтүгө хамаржып. Колхозтарга болгаш совхозтарга күш-ажылды болгаш күрүлгөн сагыла-чүрү-мүн быжылгаары дээр шилчилерип демеелди чорудар херек. Көдээ ажал-агы бугурулгезин көдүрериниң чугула негөө-лөдериң бирөөн болза көдээ ажал-агы ажалдакчыларынга материал болгаш мораль талазы-биле иди бөзүлгөн дугайы-нда айтырып болур. Бо талазы-биле бисте шилчилерип ажал-агылар хөй. Колхозтарга болгаш совхозтарга ажал төлө-вириниң системасы ам-даа мырда-ла сайыраңгай эвес.

Эйиледешкен республикалар-биле кады эртемдериниң,

тускай эртемилерин, колхоз активин кириштирип турган, мөөнөттиң дуржулганын түнөөл, колхозтарда күш-ажыл төлөвириниң экижерин талазы-биле саналарын белектей, кол-хозчуларын күш-ажылдык магалыдыг төлөвирини тур-гузар талазы-биле ажал болгаш натура фондустарын тургузар дугайында айтырыг болуп көөрүн СССР-ниң Көдээ ажал-агый министрствозунга дагыр херек.

Көдээ ажал-агый чүдүрүлгезин өстүрер чөдө болгаш мал ажалында шүт ажаллап турар, эң-не бидик көргүзүлгелерин чедиш алган колхозчуларга болгаш совхозтар ажалдакчыла-рынга материал талазы-биле иди бөзүлгөн айтырыгларын база өрөдип көөрү чугула.

Совхозтарын болгаш тресттерин удурутчу ажалдакчыла-рынга, тускай эртемилериниң төлөлдөниң мунушта доктаа-кан чүрүм болуп шымыктырып барган. Оштан ошталса, ажаллаарын хемчеглериң хамаржып, эртемни болгаш сый-жын барымдаалап турган, совхозтарын удурутчуларынга, тускай эртемилериниң доктаамал шалымын тургустук, ажал төлөвириниң ай санымда дозуу-биле төлөп турар херек. База бир айтырыг доктааскап түр мен. Улетпур болгаш

VI. Көдээде партияжи ажалдың деңгелин улам бедидер

Эштер! Бистин чуртта ажал-агы болгаш култура тургу-зүшкүчү улуг сорулгалар болз нийиледеги амьдырал-дына коммунист партиянын болгаш оң кадрларын удурутчу ролун хемчээл чөдө-биле улгатырып турар. Ком-мунизм тургустунуң чоңуң күчүлүг чогадыкты күтүгө даламып турар. Ол чорук партияга тускай оона дүзгөлдө-рин—организасты, политикти, ажал-агы болгаш идеологту ажалды үзүтөч чокка экижерин оонап турар.

Байладын боду-ла партиянын кадрларына бидик негөө-лөдери салып турар. Бистин чуртта кижилерин културлук деңгелди өскөн, оларын политикти били алган. Удурутчу-лук ролун чедишкенин-биле боттандып, коммунизм тургустунуң сорулгаларын чедишкенин-биле шил-чилерип талазы, бистин партия болгаш совет кадрларыны массыны удурутчу деңгелди мергежилди мога чокка шил-гелди алыр ужурут.

Көдээ ажал-агыини улам ыңай хөгжүдөр дугайында санал-дап турар экономика ийи хемчеглериң болз партиянын организасты удурутчулук чаа чаджа көдүрерин негет турар. Органи-астыг удурутчулук деңгелди бидик болган турум-на, ажал-агы чедишкенин улам үр-чүдөлдөп болур дээрин амь-дырал көргүсөң.

Мачала-ла партиянын чамдык организациалары колхоз-тарын болгаш совхозтарын ажал-агы чорудулажына аң дээринеде кошкып салдарын чедирип, улуг четтестерин ас-кербей, кижилер-биле, массалар-биле ажалды чамык деңгел-ге чорудуп турарын минир херек. Элэн чамдык партия ор-ганизациаларын ажалын практиканында чогут даяныч-чы шинек болгаш тодарай сорулгага чүтүл чок болуп ту-рар.

Тодарай хире-чегерс-биле эде тургустунуң, партия ажалы-нда таарымчалык болз хоралык бугу чөдөш шилчилерип адырларын өйөөлөшкөн республикаларын компартияларын ТК-ларынга, партиянын крайкомарына, обкомарына, бистерин шүтүсүска аржежөк чугула. Командалаар болгаш чыгарып дуржар чоруктан, амьдыктып тежөр чоруктан, кол-хозтарын болгаш совхозтарын удурутчуларын, тускай эр-темилерин халгалаарын практиказын соккалар, хоозун шугаазынын бичи-даа илөрүшкенин узуткаар херек.

Сорулга чүдө дие, СЭКП Топ Комитетини хемчеглериң күтүдериңге кижилерин хөдөлүрүп үндүреринде, ол хем-чеглериң амьдыралык быжык болгаш чамымыз чокка боттан-дырында болур. Ол чорук хамыктын мунушта партия ор-ганизациаларын күтүшкенин-биле, энергиямын, шү-дүгү чорудулан, оларын удурутчуларын массаларын организастап билиринде хамаржып.

Колхозтарын болгаш совхозтарын партия аге организа-цияларын быжылганын болгаш оларын ролун бидеринче оона чыгынгелди көрүдүргөн турар ужурут. Олар деки-сөөлү мунуку удурутчу туруп, партиянын политиканы болгаш дериниңгө ажаллаарга шүт боттандырып турар болгай. Ам үдө көдээ 50 му партия аге организациалары санаттынмын турар болган оларда ийи миллион ажал ком-мунист бар. Ол дээрке, партиянын салып турар сорулгаларын дайынчы ёзу-биле шилчилерип шыдаар аргалык аажок улуг күш-тур, эштер.

Колхозтарын болгаш совхозтарын партия аге организа-цияларын секретарына улуг дууламчыны болгаш дет-кимчеп көргүзөр херек, чүгө дээр, оларын элэн хөбү ол албан-дуулажыга бир-де даууарында сөптүтүргөн ажал ажалы-биле чарыккан улус болгай. Колхозтарга болгаш сов-хозтарга партия организациаларын хосталган секретар-ларын санын элэн көүдөлдөргө шилчилерип алармыс ма-галык.

Эштер! Чап-чаа-ла район эвөөнүз катип тургускан болгай бис. Районнар организациаларын удурутчуларын дыка хөй чаа кайгамчы кижилер кирген. Олар ажалче дүргөн, ийи-кайгы, дайынчы ёзу-биле кирип шылап турар кылдыр пар-тия райкомарына дуулаары бистин хулазгелсис ол.

Колхозтарын болгаш совхозтарын организас ажал-агы талазы-биле быжылгаар дугайында харысалгалык сорул-галын практикага шилчилерип ужурут партиянын район ко-митеттериниң улуг дегелди СЭКП Топ Комитетиниң алып турар. Олар көдээ Советтерин, профивилдер, көмөсөл ор-ганизациаларын ажалын каттыштырар болгаш башкарар ба-за көдээ ажал-агыини көдүрер талазы-биле партиянын Топ Комитетиниң айткан хемчеглериң херек кырында күтүдериң хандыр ужурут.

Партия органнынын ажал-чорудулажында кол болгаш тодоралдык чүдө болза, колхозтарын болгаш совхозтарын экономикаын хөгжүдөр, көдээ ажал-агы продукттарын бугу-дериң көүдөлдөр дугайында хун бугурун сагыш салымшы-нын болур. Сорулга чүдө дие, мурнакчыларын хулазгелди мога чокка өстүреринде, көдээ ажал-агыини бидик мас-тержи чоругуна кижилерин өрөдирине болур. Көдээ бугу-рулгезинде, хөбү ажалында-да, мал ажалында-да, механиз-м-торларын ортузунга-даа мастерлериниң саны көүдөлдөп ту-рары чугула.

Оон-биле кады партия организациалары көдээ ажал-агыини ажал-ишчилериниң културлук болгаш амьдырал чурталга хергелдерин хандыр дугайында, оларын чур-талга байлалары чыл келген турум экижип турар дээр, көдээ чөйгөргө эки клубтар, библиотекалар, школар, ма-гизинер бар болган турар дээр доктаамал сагыш салыр ужурут. Кандыг-даа нийиледе тургустунуң хөгжүлгезинде шилчилерип ролу бугурулгези хамаржып турарын ажал-дыралчы шынчын чорук билигиниң болгай. Иччала-даа кө-дөниң ажал-ишчилериниң култураларын болгаш амьды-рал-чурталгаларын айтырыгларын дугайы утуттар болза ол шын эвес болур ийик. Эки култура-амьдырал бай-даларын тургузары—ол дээр колхоз болгаш совхоз бугу-дүргөлиң көдүрериниң күчүлүг бирээ-дыр.

Бир эвес Советтер, профивилдер болгаш көмөсөл дээр ышкып мындг күчүлүг күштерин ажаллап шыдаар болу-вуса, чүгө ол таарымчалык бистин ажалымыз чедишкенин болур. Кажан партия коммунист тургустунуң орун-га кайы-бир-улуг базымын боттандыры үнөөдө ажал-чы чонларын бо массалык политикти организациаларын ол көдээ бугу хемчег-биле ийиледеп келген. Советтер, профивилдер болгаш көмөсөл организациалары көдээ ажал-агыини улам ыңай көдүрер дээр бугу улусу демеелге тө-лөтпү чөйгө элээр дээринде СЭКП Топ Комитетиниң деген турар.

Совет парлагы ышкы массаларын организастарын шак мындг күчүлүг бирээниң баа улам дээр ажаллаар биске өргөжөк чугула. Бисте каш-каш чүс төп, республика, край болгаш област солунарын үндүрүп турар. Чөйгө чаа Топ Комитет районнар солунарын үндүрерин катип ажаллап дугайында шилчилерип хулап алган.

Сорулга чүдө дие, көдээ ажал-агыини хөгжүдериңге айтырыгларын ажал-иш болгаш ханды чыдырыңче бистин парлагымыз улаңдырында болур. Солунар чаа чүдүлериң өй-шанда эскерер болгаш пропагандалар, кол-хоз-совхоз бугурулгезиниң үндөин айтырыгларын тургузар.

ажал-агыиниң хулазгелсис болуп турар өр-төктөргө көдөтө негөөлөргө дугайында саналдарын көдөниң

ОНГУ КОСМОНАВТ

Гитлердин Германияны тилээниин 20 чыл ою Павел Иванович Беляевтин хуула амьдралына база бир байырла. Чүге дие, 1945 чыл май 9-та далай ужулукчуларын ужул чүл учалышкан ол дооскан. Бичаарла чүгө 20 харгы турган. Он чыл иштинде ортунак школага өөрчөтсө, бир чылда заводка ажыдап, ийн чыл иштинде ужул чүл учалышкан өөрчөтсө чегинген.

Далайны анык ужулукчуу Ыраккы Чөөн чүккө албан эрткирери биле кээп турла. Барым чүккө дайыннын дикмиришкени дооступ турган. Павел Иванович кайгамчык чараш Чөөн чүккө 11 чылдын дургузунда ажыдап. Дүргөн ужул хыдыкчы самолет-биле чурттуу агаар кызыгаарын разведчиктерден камгалап турган. Беляев кел дивизии аалчыларга уткуштур дайынчы медээ суугаар хей удаа ужул турган. Ужуушкуннарда хостуг үезинде шүдүк бижип, баянга ойнап, Шериг-агаар академиянын киреринге белеткени берген.

Павел Иванович Шериг-агаар академиянын өөренири-биле Москвага 1956 чылда чедип келген. Ону дооскаш, Ыраккы Чөөн чүккө эвес, а чурттуу он мурунку кызыгаарычче — Кара далай флотунун ужул чүл кезегин албан эрткирери-биле чедип келген.

Павел Беляевтин ужулукчу мергежилди бедик болганын ону космонавтар отрядынче өөредип чурткан. Шутт чачыга бергени самолет штурвалындан чарлыры ындиг-ла белем эвес болза-даа хоочун ужулукчу отрядта өөрү-биле кады бугу чүдүлери шиттирлээринге дүргөи-биле чачыга берген.

Павел Иванович аана хөөрежишкени үезинде чугаага ынак эвес, а ужулукчуларын техниканын, теориянын, практиканын болгаш космонавтиканын айтырларыннын талазы-биле чугаа болу бергенде, хөлчөк чугаагыр. Оон чугаалааны сөс бүрүз бодомчалыг бодап каан чүве лег сагындырар, ыччангаш Беляевтин саналдарын болгаш сумелерин оон өөрү хүдүл-биле үнелеп көөрлер.

Уе-шакты билдигит хуваап билери дээш база хүндүткелдиг. Бо бедик мезү-шнарларын ол бичизинден-не бодунга чачыктырган. Павел Беляев 1925 чылда Вологдинин кижии эртери берге шыргай арымга бүззөткен Челищев деп суурга төртүтүнгөн. Өг-бүлөгө 6 уруглар турган. Адазы — эмнелеге, нези—колхозка ажыдап хүнээр, Бичин чажын-дан-на эгелеп, хүн бүрүнү чөп ажылаарын уругларындан ада-нелери негеп турган. Павел ону база эки хүсүдип келген: оон өөренири эки, айнаарында ынак. Айнаар чачылын ам-даа кагазынын эскерип болур. Павел Беляев чүгө айнаарында эвес, харын хүн бүрүдө ном номчурунга, музыка ойнаарында база ынак. Элеэн каш чылдарда баянга ойнап келгеш, сөөлүсүрүдү алазынын салдары-биле паниниго ойнаар аларган. Ам Павел Иванович он харгы уруу Людмиланы музыкага хандыкшыдыг кылдыр чачыктырып турар.

— Орбитаже үгүжөгө чедир космонавтарын эртер оруу ындиг-ла белем эес, а аана немей Павел Беляевке мындыг таварылга база болган. 1961 чылда парашют-биле шенелеп халыкшынын үезинде ол бодун сип алган. Бутту эмнелеп, экирттирген бир чыл эрткин. Шиттирлел болур чорук майаа дузалааны чугаажок. Ам оон бугу кадык буттан мыгал чок аларган.

Бо ужулукчуна космиктиг корабляны командир болуру-биле Павел Беляев чыл ажыг үенин дургузунда бодунун сузут өнүгү—Алексей Леонов-биле белеткен чорудуп келген.

Бис бот-бодуштуу чугаалаашпайн безин билчир бис. чамдыкка оон чүпү бодап турарын билчир каан мен, ол-мени база билчир каан—деп, Павел Иванович космоске ужул үнүптерин муруну чарында Параллель чаз чүдүлдер агентлигинин корреспондентизинге чугаалаан.

(ПЧА).

КОРАБЛЫН КОМАНДИРИ ПАВЕЛ БЕЛЯЕВ

«Мен чамдыкты мурунда ужулукчу кижии мен». Бо сестерин Павел Беляевтин тынчан мен. Ону номчукчулар-биле тавыштырар дөш мээң ааза салган айтырымга хары ындиг болган. Павел Иванович ону чугаалаар, өөрени берген чачылын суугаар элеэн бодангаш, харылаан чүве.

Беляев бергендерден кортпаан. Ол космонавтар отрядында космостун чачыдын ишлеп алар дугайында күзөлдү ботандырар дөш-ле келбөөн болду ийн. Ааза космонавтын мергежил — ужулукчуларыннын харын мергежилин уламчылаар турган, чүге дээр, космиктиг техника болза ужул чүдүлүл хөгжүлээринге чаз үе-кады болу берген.

ЫРАККЫ ЧӨӨН ЧҮКҮН ДЭЭРИНГЕ ОН БИР ЧЫЛДА

Павел Беляев ужул чүл-биле эне баттай 1943 чылда танышкан. Свердлов областа Каменск-Уральски-де заводка ажыдап турган. 18 хар-лыг оолду шериг албанынче кий-гиргаш, ужулукчулар өөредир шө-лаага кийрген. Төрөң чүт дайынга согушкун кылырын күчүдү улам улагаттырган. завод конвейер-леринден хей-хей самолеттар үнүп турган. Чуртка ужулукчулар херек аларган, ыччангаш Павелге элеэн каш айлар эртерге-ле бирги түз-чүтүшкүч, кириптер кылдыр са-гындырган. Ыччала-даа командьыл чери эл мурай кийгиргаш ужу-лукчуларын фронтке чуртуктаан. Дайыннын сөөлү ийн чылды Павел Иванович өөредилге каластарында, аэ-родромдарында эрткирген. Ааза шитгээдип алган билдигер база те-ректин болган: анык ужулукчуу Төрөң чуртутун Ыраккы Чөөн чүккө агаар кызыгаарын камгалаары-биле Оомж океанын шериг-агаар күш-теринче чурткан.

Павел Беляев Ыраккы Чөөн чүк-түн агаар камгалагында 11 чыл иш-тинде ажыдап. Хыдыкчы ужул хе-мене билшарын, дайынчы медээ су-угаар агаарге хей удаа ужулуп үнүп турган. Хостуг үелерде ном ном-чурунга, музыка ойнаарында болгаш шүдүк бижиригге хандыкшаан. Дол-гандыр турар чүдүлери, бойдус-чурмаанын талазы-биле хайгаар-раакшыларын шүдүл одургаларыга көргүзүсө, Павел Иванович Шериг-агаар академиянын өөренири ки-рип-биле өөредилге номнарындан чар-лыбайн турган. 1956 чылда Беляев академияга киреринин акаменерин чедикшигин туткан. Ыраккы Чөөн чүккө Москвага чедип келген.

Шериг-далай флотунун хыдыкчы ужул хемелер кургузунга өөренириг-е үш чыл эрткин. Беляев аажок хей чаз чүдүлери шитгээдип алгаш, бо-лунун башкыларында өөрүп четтирге-нин илереткен. Эң-не кол чүве бо-ла, чаз техниканы эки билчир алга-ны, ужул чүл хөгжүлээринин пер-спективанын күчүдүн билчир алга-ны болган.

Бажан 1959 чылда Кара далай флотунун бир кезегин хыдыкчылар эскердизинин чаз командир чедип келгенде арге-дузалаы улу-биче-даа кижилер: «сузуг командир келген-дир» — деп, чугаалагы бер-тенер.

А ол боду чүвү бодап турганын? Билчир четтир, а Ыраккы Чөөн чүк-ке 11 чыл иштинде албан эрткир-еги—база коачуг эки школа-ла бо-лай.

ХАНЫ ДАЗЫЛДАР

Хыдыкчы-ужулукчуун мергежи-ли — лидиеринин херээ. Ааза чүг-ле эң тергипн кадык кижилер ажал-даар эвес, харын амьдыралдын ханы

Космонавтар Павел Иванович Беляев биле Алексей Архипович Леонов Байконур космодроме ужулп чорудурун муруну чарында Пермь аэродромунга байыр чедирген телеграммаларын ту-дуп алган турары. Фото В. Савостьяновуу. СЭТА-нын фотохрониказы.

Павел Иванович чамдык шүдүл-тер бижиригге ынак. Чижээ, ол сурдокамерга шенеле эртип тур-гаш, шыпынын черге космонавт олу-руп турла, оон сагыш-сеткилге чүп кирип турарын шүдүлүп бижи-рин орадашкан. Орус поэзиядан Лермонтовтун, Есениннин шүдүл-теринге ол ынак.

АДАРГАНЧЫГ ЧҮТКҮЛ

Павел Беляев ужул чүл шко-лазын өөренип киргеннин баш-тайгы хүнеринде ааарганчыг чүт-күлдү чоруп көргүзө берген. Бар-ле катал таныштырылга ужулук-чунун соонда, инструктор самолет-ту хал дожунун кырынга хондур-берген. Бүгү-ле чүве таарымчалыг эртип турла, хенертер самолет ан-дарын кээп дүшкен. Олун-чидим болбааны чаяан болган. Мындыг та-варылга анык энтустас, агаарге катал ужулуп үнеринден ойталай бээр таварылгалар турганын хоочун ужулукчулар билдир.

Чедикшиг чок болган бо тавар-ылгалар Беляев кортпаан. Харын-ла ол дорын-на агаарге катал ка-дурлуп үнгеш, самолетту кижини андылар кылдыр чачыктырып алы-рын күзөп берген. Адаарганчыг чүт-күл деп чүве ол болбозыкпе.

Космонавтар отрядында келгенде, Павел Иванович моон-даа дора тавар-ылгалар таварышкан. 1961 чылда парашют-биле шенелеп халыкшынын чорудуп тургаш, терге ап чок чоокшу-лап келгеш, бугу сип алган. Сип-ган буттун темизашкын элээн адр болганы-биле эмнелге орнунга үр үенин иштинде чыткан. Оон соонда кылмыштарында катал өөренип эгел-ээн.

Павел Иванович бүдүн чыл иштин-де санан үнгөн турган. Беляевтин өг-бүлө альбомунда бир онзагы чу-рук бар. Мыа Юрий Гагаринни Бе-ляевтин эмнелгеге чыткан орнунун чачынта шиттирген. Делегиле ан баштайгы космонавт бодунун төгүл-түп ужулукчуна дооскаш, гост-пальда өнүгүңгө чедип келгени ол. Беляев-даа, Гагарин-даа ол ужура-шышкын үезинде чугаалашкан чүдүлдерин ам долууды сактып албас-ла хире боор, мыччала-даа ол чугаалажышкын Беляевке чугула-терин берип турган оон сонгааргы ужулукчулар дугайында болган деп чүвени олар балыткан болулар. Бо чугаалажышкын сыгган бутту дунзалаарыга эң эки эи болганы.

М. ВАСИЛЬЕВ, Парладалын чаз чүл агентлигинин тускай корреспондентизи.

МАРТ 30-ДЕ ОЙНААШКЫННАР ТИРАЖЫ

Муруненин үш хуулуг иш-тики ойнаашкынны чээшкын-нини талазы-биле ойнааш-кыннарнын 104-ку кол тира-жы март 30-де Ташкент хоорайга болур.

Ойнаашкыннарнын хемчээл	кол тиражы тазаржыр ойнаашкыннарнын саны
5.000 рубль	36
2.500 рубль	90
1.000 рубль	450
500 рубль	1440
100 рубль	12600
40 рубль	138384
	153000

Наттыкша ойнаашкыннарнын ниити түнү 8.370.360 рубль. Ойнаашкыннарнын даразында тиражтары 1965 чылдын май 30-де, июль 30-де, сентябрь 30-де болгаш ноябрь 30-де болур.

Чээшкынни облигацияларыннын талазы-биле ойнап ал болур арга тираж бүрүзүндө негүлөп турар, чүге дээр, тиражтарга таваржыр ойнаашкыннарнын саны чээшкынни хуусаанын төн-чүзүңгө чедир эскерилге чок артар, а ойнаашкынга таварышкан облигацияларын ойнап алган түкүн төлөп бээр болгаш даразын-да тиражтарга киришпес.

Ажаалга массалары чээшкынни облигацияларын хостуу-биле садып база дедю садып ал турар.

Хамаатылар! Облигацияларын садып ап, ойнаашкыннарнын тиражтарына киришпес.

НЫЗЫЛ ХООРАЙНЫ ТӨП АЖААЛГА КАССАЗЫ.

ТЕЛЕГРАФ МЕДЭЭЛЕП ДАМЧЫДЫП ТУРАТ

ГДР-нин чазанда чаа томуйлаашкыннар

БЕРЛИН. (СЭТА). ГДР-нин Министрлер Чөвүленини даргазынын чанында парлага эргеленин дик-нады турары-биле алырга, Герман Демократтыг Республикасы чазан-нын составында даразында томуй-лаашкыннары кылган.

Министрлер Чөвүленини даргазы-нын оралакчыларын Альфред Ней-манни (ГДР-ни) Улус ажыл-агый чөвүленини даргазынын албан-хү-дзегинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

нын албан-хүдзегинде турган Гер-хард Вейсти томуйлаан.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

Бонн бундестагта

БОНН. (СЭТА). Барым-герман бундестаг бодунун хураалына шит-пир хүлээп алган, ону суугаар алыр-га, наисчн дайын херектенерин суу талазы-биле илест-сүрүдө «хе-ректин эгезин» 1950 чылдын январь 1-ден эгелеп санаар ужулуг болуп турар. Ыччангаш «херектин эгези-

нин» ол хуусааны, бир эвес канды-бир өске шитпир хүлээп албас бо-ла, 1970 чылдын январьнын 1-де доостур. Ол шитпир дээш 344 депу-таттар бадылаан, 96 депутаттар удур бадылаан. Дөрт депутат дада-лазалан.

нын албан-хүдзегинде турган Гер-хард Вейсти томуйлаан.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

нын албан-хүдзегинде турган Гер-хард Вейсти томуйлаан.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

нын албан-хүдзегинде турган Гер-хард Вейсти томуйлаан.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

нын албан-хүдзегинде турган Гер-хард Вейсти томуйлаан.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

нын албан-хүдзегинде турган Гер-хард Вейсти томуйлаан.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

нын албан-хүдзегинде турган Гер-хард Вейсти томуйлаан.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

нын албан-хүдзегинде турган Гер-хард Вейсти томуйлаан.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

Даштыкыдан допчу медээлер

★ БКП ТК-нын секретары Туче-зар Аврамов баштаан Болгариянын чазак төлээлери Аддис-Абебада че-ле берген. Эфиопиянын чазан-ны төлээлери-биле чугаалажышкын-нага төлээлери ийн чуртарын аразы-ла харылааларын улам ыңай кай-бартырын айтырларын чугаала-жык көөр.

★ Чехословакия биле Великобританиянын аразында бараан солчул-газынын дугайында протоколга ат салышкынны Прага хоорайга бол-ган. Ийн чурттарын аразында 1965 чылдын апрель 1-ден 1966 чылдын март 31-ге чедир бараан садырла-зын протокол толарадып турар. Ол протоколду суугаар ийн чурттар ма-шиннарын, дерленин, химия үлет-пүрүнү кылгыларын болгаш калбак херекелдин бараанын солжурар.

★ Роксере (Шотландия) согулда округундан обштиналар палатасына немелде согуланын түнелерин Лондонда чарлап үндүргөн. Ол со-гулдага либералдыг партиянын тө-лээкчиин Д. Стел тилзээн.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

нын албан-хүдзегинде турган Гер-хард Вейсти томуйлаан.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

нын албан-хүдзегинде турган Гер-хард Вейсти томуйлаан.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

нын албан-хүдзегинде турган Гер-хард Вейсти томуйлаан.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

нын албан-хүдзегинде турган Гер-хард Вейсти томуйлаан.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

нын албан-хүдзегинде турган Гер-хард Вейсти томуйлаан.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-

нын албан-хүдзегинде турган Гер-хард Вейсти томуйлаан.

Даштыкы болгаш иштики герман садыгын министрннн бирги орал-лакчысы турган Хорст Зедлен даш-тыкы болгаш иштики герман сады-гын министрне томуйлаан.

Казынын байдалын барындаа-лаш, бодунун хуула дивизии суугаар Герхард Лухтуну салт болгаш хан-дырыга министрннн албан-хүдзэ-гезинде ол хөвэр артып турар), оон мурунда дашкы болгаш иш-тики герман садыгын министр тур-ган Юлиус Бальковту, оон мурун-да дашкыкы база иштики герман садыгын министрннн оралакчызы-